

Andet bind består af 5 afhandlinger: Om kirkelivet, skolevæsenet, sport og friluftsliv, før bindet afrundes med afsnit om fagbevægelse og modstandskamp.

Naturligvis kan der være fordele ved en så håndfast disposition, men ulemper er desværre også, at helheden let forsvinder, og værket derved måske falder noget fra hinanden. Der mangler således en overordnet samlet indledning; ganske vist har Koldinghus haft afgørende betydning for byen, men for den udenbys læser havde det været nok så rimeligt med en kort redegørelse for den politiske, sociale, befolkningsmæssige og erhvervsøkonomiske baggrund som ramme for den senere så omfattende fremstilling.

Denne meget snævre lokale ramme ses desværre også i de enkelte hovedafsnit. Gunnar A. Engbergs afsnit om Koldings erhvervsliv giver således mange – særdeles mange – værdifulde informationer om byens erhvervsliv, enkeltvirksomheder, store som små fra såvel handel, håndværk som industri m.m. Men også her mangler den overordnede analyse. Hvorfor blev erhvervslivet som det blev – og hvorved var eller er det forskelligt fra andre danske byers. Der mangler med andre ord udblik, det bliver for lokalt, og det er en skam, for der er meget godt stof i det afsnit. Et eksempel på et udmærket virksomhedsportræt er stykket om Diesella, der fra 1948-1967 producerede først hjælpemotorer til cykler og siden seriefremstillede knallerter. Fabrikanten, Eli Andersen, kendte den tids drenge næppe, men diesella'en kendte og drømte alle om.

Når disse kritiske indvendinger er fremført, så skal det også fremhæves, at værket er sjældent fuldendt i sit layout, udført af grafikerens Ole Johannessen. Også billedmaterialet er der gjort meget ud af, og netop på den

valgte papirkvalitet kommer det til sin fulde ret ligesom de meget fine farvelagte diagrammer.

Der er næppe tvivl om, at værket lokalt må have stor interesse, og der ses derfor frem til det afsluttende bind.

Henrik Fode

Robert Egevang: *Det gamle Sæby*. (Nationalmuseet, 1977). 80 s.

Sæby er en idyl. Det er en fastslået kendsgerning, som må betyde en del for byen i dag i form af de indtægter, de besøgende i turistsæsonen lægger i den. Idyl er noget fredeligt, noget harmonisk, men også noget stillestående, et begreb, der gerne tillægges noget, der er gammelt. »Sæby har bevaret en atmosfære af stille købstadsidyl fra 1800-årene«, skriver Robert Egevang i sit forord. Den har bevaret en del huse og sikkert også en del atmosfære, hvad det så er. Men idyllen? Er det ikke en nutidig opfindelse? Der tales og skrives så ofte om gamle dages stille liv i de små købstæder. Men der har da boet mennesker i dem, levende mennesker, og de er – og var – i virkeligheden sjældent særlig idylliske. De fleste af dem møder man kun som husejere, byggherrer og ombyggere i Egevangs bog, og det er også fuldt tilstrækkeligt, for dels er byens historie mønsterværdigt beskrevet af Paul G. Ørberg og Ejnar Jakobsen i deres »En by ved havet« fra 1970, dels har meningen her kun været at give den rejsende en »fører« i hånden til en slentretur gennem byen. Og det er blevet en god fører – og en charmerende tillige.

I 1968 udsendte Nationalmuseets 2. afdeling »Bevaringsplan Sæby«, der førte til tinglyste bevaringsbestemmelser for en række ejendomme. Planen var bl.a. baseret på forskellige arkivundersøgelser, som åbenbart ikke alle kom med i beskrivelserne, men som til

gengæld er udnyttet her. Der indledes med en kort redegørelse for Sæbys historie, som er nyttig for den spadsere-tur, der følger efter. Stoppestederne er de huse, som planen fandt bevarings-værdige, og deres historie skildres kort. Man kan ærgre sig lidt over den hellige forargelse, der af og til kommer til orde over fortidens synder. Den er så nytteløs – også fordi man jo ikke ved, hvad fortiden tænkte om disse ting. »Gammelt ragelse« vel. Det kan man få mange til at tænke og nogle til at sige også i dag. Man kan også ærgre sig over illustrationerne. Ikke fordi de ikke er gode, for de er fortræffelige – og er Hugo Matthiessens fra 1917. Men de giver ingen mulighed for sammenligning med den fæle nutid, og det havde nu været nyttigt, selv om det på den anden side måske kan tvinge endnu en turist til Sæby. Bogen slutter med en ordforklaring over – fortrinsvis – arkitektoniske begreber og fremmedord. Det er en fin opmærksomhed mod læseren – også selv om der er »smuttet« nogle stykker, som burde have været med.

Finn H. Lauridsen

Leif Ingvorsen (red.): *Lokalhistorie. En vejledning til undervisning- og studiebrug.* (Dansk historisk Fællesforenings håndbøger, 1978). 127 s.

I 1976 vedtog Dansk historisk Fællesforening efter indstilling af en arbejdsgruppe bestående af lærere og lokalhistorikere at gøre en indsats for at fremme anvendelsen af lokalhistorien i skolen. Mens folkeskolen jævnligt har brugt lokalhistorien, bl.a. ved den serie af såkaldte »hjemstavnsbøger«, der kom i mellemkrigstiden, har det samme ikke været tilfældet for gymnasiet og de højere uddannelser. Efter 1958

har interessen i særlig grad samlet sig om de globale aspekter og det aktuelle; men lokalhistorien dyrkes da sideløbende, selv om den rigtignok er afhængig af den enkelte lærers lyst til og talent for at tage den op. På universiteterne har der dog været en stigende tendens mod specialer i disciplinen (ved Københavns Universitet oprettedes i 1970 Lokalhistorisk afdeling), og på Danmarks Lærerhøjskole har der med stor tilslutning været afholdt en række kurser.

Fællesforeningen nedsatte et udvalg til at se på sagen, og den foreliggende bog er et af resultaterne af dets arbejde. I indledningskapitlet peger lektor Leif Ingvorsen på, at lokalhistorien hverken skal være den eneste eller *er* den bedste måde at arbejde med historien på. Den kan danne basis for et videre udsyn, fordi den er nær og anskuelig; men den skal også føre videre – til rigshistorien og for den sags skyld længere endnu, alt dog samtidig med, at den har en værdi i sig selv. Et sogns skole og dens historie er såvel en helt lokal foreteelse som i de fleste træk også et vidnesbyrd om skolens almene forhold i Danmark. Den kan bruges til at registrere fortidens livsformer og til at drage sammenligninger med senere og nutidige forhold. Ingvorsen understreger, at det gælder for alle trin i uddannelserne, at det næppe er muligt at producere landsdækkende lærebøger i større omfang. Dertil er områderne trods alt for forskellige. Hver lærer eller hvert område må lave sit eget materiale, og bogens hovedformål er at pege på mulighederne.

Ingvorsen lægger selv for med brug af omegnen i de yngste klasser. Med det, der er børnene nærmest: nutidens skole som grundlag går han, ført af billeder og ikke mindst kort, også matrikelskort videre til selve landsbyen, hvis liv følges bagud i de facetter, det er